

**МУНИЦИПАЛЬНОЕ АВТОНОМНОЕ ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ «ДЕТСКИЙ САД № 276 КОМБИНИРОВАННОГО ВИДА»
СОВЕТСКОГО РАЙОНА г. КАЗАНИ**

420087, г. Казань, ул. Родины, д. 31
Телефон (факс): 8(843)262-59-50

ИНН/КПП 1660048730/166001001
ОГРН 1021603631169

Педагогик киңәшмә утырышында
каралды һәм кабул ителде
«31» августа 2023г
1 нче номерлы беркетмә

«Раслийм»
МАМББУ «276 нчы балалар бакчасы» мөдире
Мирсаева Э.Ф.
Приказ № 34 - у/в от 31.08.2023г.

**Балалар бакчасында рус һәм башка
милләт балаларына
татар теле өйрәтү программасы
2023–2024 уку елы**

Төзүчесе: югары категорияле
татар теле тәрбиячесе
Гыйләжетдинова Э.А.

Казан 2023

Содержание

	Бүлек	Бит
I	Максатчан бүлек. Целевой раздел.	
1.1	Аңлатма язуы. Пояснительная записка	2
1.2.	Программаның максаты һәм бурычлары Цели и задачи Программы.	4
1.3	Программа принциплары. Принципы формирования Программы	5
1.4	Балаларның яшь үзенчәлекләре. Возрастные особенности детей.	5
1.5.	Татарча сөйләшәбез” укыту методик -комплектлары буенча үзләштерүдә көтелгән нәтижәләр. Күзәтү Ожидаемые результаты освоения учебно-методического комплекта «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по-татарски».	6
1.6.	Мәктәпкәчә яштыгә балаларның татар телендә сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен күзәтү Диагностика и критерии оценки навыков общения на татарском языке детей дошкольного возраста	7
II	Эчтәлекле бүлек. Содержательный раздел.	
2.1	Укыту методик комплектының эчтәлеге.Содержание учебно-методического комплекта «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по-татарски».	10
2.2	Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар,эш төрләре һәм формалары. Формы, методы и средства реализации программы	11
2.3.	Татар теленнән тематик план.Тематический план по татарскому языку.	12
2.4.	Педагоглар белән бердәм эшчәнлек. Организация работы со специалистами и воспитателями ДОО.	16
2.5	Балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның эти-әниләре белән бердәм эшчәнлеге. Организация работы с родителями	17
III	Оештыру бүлеге. Организационный раздел.	
3.1	Белем бирү эшчәнлекләре челтәре. Расписание образовательной деятельности по обучению детей татарскому языку 2023-2024 г.г.	17
3.2	План проведение традиционных праздников и событий.	18
3.3	Материаль – техник яктан тәэмин ителеш. Материально-техническое обеспечение.	19
3.4	Программалар белән һәм методик яктан тәэмин ителеш. Программно-методическое обеспечение.	19
3.5	Предметлы-тирәлек мөһитен үстерү. Организация развивающей предметно-пространственной среды	21
	Список используемой литературы 24	
	Приложение 25	

I БҮЛЕК. Максатчан бүлек

1.1. Аңлатма язуы. Пояснительная записка

Эш программасы Казан шәһәре Совет районының муниципаль автоном мәктәпкәчә белем учреждениесе «Катнаш төрдәге 276 нчы номерлы балалар бакчасы» өчен төзелгән.

Балалар бакчасында рус балаларына татар телен һәм татар балаларына ана телен өйрәтү буенча эш программасы (алга таба – Эш программасы) - мәктәпкәчә тәрбия һәм белем учреждениесендә рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшәргә өйрәтү, татар балаларына ана телендә дәрәс һәм яхшы итеп сөйләшәргә өйрәтү, төрле яктан үсеш өчен мөмкинлекләр тудыруга юнәлтелгән документ булып тора.

Эш программасы Федераль дәүләт белем стандартына (ФГОС) нигезләнеп төзелде, максат һәм бурычларны, көтелгән нәтижеләрне, белем бирү процессын оештыруны билгели.

Эш программасы мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив-хокукий актлар нигезләмәләренә көйләнгән.

Өлеге эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелгән:

-“Россия Федерациясендә белем турында” федераль закон - 29.12.2012 N 273-ФЗ (07.05.2013 үзгәртүләр кертеләп, 19.05.2013 гамәлгә кергән),

-Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Министрлыгы һәм Фән министрлыгының 2013 елның 17 октябрдә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган);

Бердәм федераль белем бирү программасы (Россия Федерациясе Мәгариф министрлыгы 2022 елның 25 ноябрдә 1028 нче номерлы боерык нигезендә расланган);

СП 2.4.3648-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи», утвержденными постановлением главного санитарного врача от 28.09.2020 № 28 приказом Минобрнауки от 31.07.2020 № 373 «Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам дошкольного образования»,-“ (Тәржемәсе СП 2.4.3648-20 “Балалар һәм яшьләр өчен төзелгән тәрбия һәм белем бирү, ял һәм сәламәтләндрү оешмаларына санитар – эпидемиологик таләпләр “ баш санитар табиб карары нигезендә раслана 28.09.2020 № 28, “Оештыру тәртибен белем бирү эшчәнлеген тормышка ашыру төп белем бирү программасы- мәктәпкәчә белем бирү программасы нигезендә раслау” Минобрнаука приказы 31.07.2020 №373

- Татарстан Республикасының 2013 ел 22 июль 68-ЗРТ номерлы «Белем бирү турында» Законы;

- Татарстан Республикасының “Татарстан Республикасында дәүләт телләре һәм башка телләр турында” Законы;

-Мәгариф һәм Фән Министрлыгының туган һәм татар телләрен балалар бакчаларында өйрәтү эшчәнлегенә буенча методик тәкъдимнәре буенча боерыгы (2018ел)

– Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2015–2025 елларда мәгарифне үстерү стратегиясе (29.05.2015, №996-р)

– Казан шәһәре Совет районы «Катнаш төрдәге 276 нчы номерлы балалар бакчасы» мәктәпкәчә белем муниципаль бюджет учреждениесе уставы;

- Казан шәһәре Совет районы «Катнаш төрдәге 276 нчы номерлы балалар бакчасы» мәктәпкәчә белем муниципаль бюджет учреждениесе белем бирү программасы

“Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы Законнында һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус телле балаларны татарчага өйрәтү программа, татар телле балаларга туган телне өйрәтү, сөйләм телен үстерү юнәлеш тормаышка ашыру максатыннан укыту-методик комплекты (УМК) төзү бурычы куелды.

Балалар бакчасында татар һәм ана теленә өйрәтү программасы (эш программасы) “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт таләпләре”нә (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары нигезендә расланган) нигезләнеп төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле һәм башка милләт балаларын татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренә эчтәлеген чагылдыра. З.М.Зарипова авторлыгында “Татарча сөйләшәбез” укыту-методик кулланмаларына нигезләнеп өйрәтелә. УМК “Минем өем” (4-5 яшь), “Уйный – уйный үсәбез” (5-6 яшь), “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” (6 - 7 яшь) проектларын үз эченә ала.

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәгә сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуға чыгу өчен нәтижелә чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора.

Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртелә, яңа алымнар кертелә, баетыла.

Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлегенә аша (ситуатив күнегүләр, сюжетлы рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла.

Программада 3 яшьтән 7 яшькә кадәр булган татар балаларын туган телгә өйрәтү эшчәнлегенә Ф.В.Хәзрәтованың “Туган телдә сөйләшәбез” укыту –методик кулланмасы нигезендә төзелде. Балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик планлаштыру нигезендә бара. План ел дәверендә төрле темалар үзләштерүне күздә тотта.

Эш программасы өч бүлектән (максатчан, эчтәлекле, оештыру) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тотта.

Эш программасының кушымта өлешендә эш көне бүленеше, шөгыльләр челтәре, еллык эш план.

1.2. Программаның максаты һәм бурычлары Цели и задачи Программы

Татар теленә өйрәтү “Татарча сөйләшәбез”(авторлары З.М.Зарипова, Р.Г. Кидрячева, Р.С.Исаева) укыту-методик комплектында каралган рус телле балаларга татар телен өйрәнүгә кызыксыну уяту, материалны ныклап үзләштерү һәм лексик минимумны ныгыту өшенә ярдәм итү.

Программаның бурычлары :

-сүзлек байлыгын арттыру, сөйләмдә сүзләргә актуальләштерү

-беренчел диалогик һәм монологик сөйләм телен үстерү күнекмәләрен булдыру;

- хәтер, игътибарлылык, фикерләү, ишетү сәләтен үстерү;
- татар телен өйрәнүгә кызыксыну уяту;
- аралашу теләге булдыру;
- халык авыз ижаты аша башка халыклар мәдәниятына карата кызыксыну һәм хөрмәт хисе уяту.

1.3. Программа принциплары. Принципы формирования Программы

Коммуникативлык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасының башлангыч мәктәп белән эзлеклелеген күздә тоту;

Белем бирү эшчәнлегенә мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяжларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәрәнкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Күрсәтмәлек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенә төп чарасы булып торган уен аша үткәрү.

Интеграция принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү.

1.4. Балаларның яшь үзәнчәлекләре. Возрастные особенности детей.

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

Бу яшьтә баланың өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашуда мөстәкыйльлеге үсеш ала. Балалар өлкәннәр белән практик эшләрдә (йомыш үтәү, күмәк уеннар) аралашуны давам итү өстенә интеллектуаль аралашуга да омтылалар. Бу күпсанлы сораулар (Нигә?, Ни өчен?, Нәрсә өчен?) бирүдә һәм өлкәннәрдән яңа информация алырга теләүдә күренә. Балаларның сүзлегендә теләктәшлек, кеше хәленә керә белү, кызгану сүзләре барлыкка килә. Яшьтәшләрен үзләренә жәлеп итү өчен балалар аралашуның ситуациясенә карап, интонация, ритм, сүз тизлеген жайлылар. Өлкәннәр белән аралашу вакытында сөйләм этикеты кагыйдәләрен үтәп, исәнләшү, сабуулашу, рәхмәт әйтү, гафу үтенү, юату, кызгану, кеше хәленә керә белү сүзләрен кулланалар. Бу яшьтә баланың сөйләмә бәйләнешле һәм эзлекле була.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

Алтынчы яшьтә баланың сөйләм үсешендә мөһим үзгәрешләр барлыкка килә. Авазларны дөрес әйтү бу яшьтә норма булып тора. Балаларда (чит телгә), татар теленә карата кызыксынулары арта, шул телдә сөйләшәргә, жырларга, аудио – видеоязмалар тыңларга, телевизион тапшырулар карарга теләкләре үсә. Балалар сөйләмдә

гомумиләштерүче, күпмәгънәле сүзләр, антонимнар, синонимнар куллана башлыйлар. Аларның сүзлегә профессияне, социаль учреждениеләрне аңлатучы сүзләр, фигыльләр, сыйфатлар хисабына баетыла. Балалар сөйләм әдәбе кагыйдәләрен өйрәнәп, мөстәкыйль рәвештә уенлы һәм эшлекле диалоглар төзәргә, туры һәм кыёк сөйләмне кулланырга өйрәнәләр, тасвирлау һәм хикәяләр монологында геройның хәлен, кәефен, эпитетлар һәм чагыштырулар кулланып, бирергә сәләтле. Балалар үзара кара – каршы сөйләшәргә, үзләренә юнәлгән сөйләмне аңларга һәм шулай ук тиешле репликаны кулланып җавап бирергә сәләтлеләр. Бу яшьтәге балалар уен ситуацияләре, проблемалы – эзләнүле уен ситуацияләрен барлыкка китереп, күрсәтмә эсбаплар, мәгълүмати – аралашу технологияләрен кулланып аралашырга өйрәнәләр.

Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)

Бу яшьтә баланың сөйләм төрле контингент кешеләре белән аралашуга мөмкинлек бирә. Балалар авазларны дәрәс әйтү генә түгел, фонемаларны һәм сүзләргә танылар. Телнең морфологик системасын үзләштерү аларга исемнәрнең, фигыльләрнең һәм сыйфатларның катлаулы грамматик формаларын төзәргә мөмкинлек бирә. Чит телгә карата тотрыклы кызыксыну үсә. Мәгълүмати – аралашу технологияләрен кулланып аралашырга өйрәнәләр, аудио – видеоязмалар, уку – укыту методик комплексларын кулланып предметны, аның билгесен, хәрәкәт белдерүче сүзләргә һәм сүзтәзмәләргә сөйләмдә, аралашуда актив кулланылар. Гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләре белән балаларның лексикасы бәй, сүз байлыклары арта. Бу яшьтәге балалар төзелеш ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау жөмләр төзиләр. Татар телендә сөйләшүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлый беләргә, нәрсә турында сөйләгән аңларга тырышалар. Телне аз белүләренә дә карамастан диалогларда катнашырга омтылалар. Мәктәпкә эзерлек төркеме балалары бик еш сөйләмдә катлаулы жөмләр кулланылар. 6—7 яшьтә баланың сүз байлыгы арта. Диалог төзегәндә бала сорауларга тулы җавап бирергә, үз сораулар бирергә, әңгәмәдәшен аңларга тырыша. Монологик сөйләм дә актив рәвештә үсә. Балалар эшлекле һәм бәйләнешле итеп сөйлә алалар.

1.5 “Татарча сөйләшәбез” укыту методик -комплектлары буенча үзләштерүдә көтелгән нәтижәләр. Күзәтү Ожидаемые результаты освоения учебно-методического комплекта «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по-татарски».

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь) “Минем өем” проекты.

Белем бирү эшчәнлегенә нәтижәләр:

Балалар ел ахырына “Минем өем” проекты темалары буенча 62 сүз үзләштерә.

Гаилә, уенчылар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар.

Өйрәнгән сүзләргә, кыска фразаларны аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмдә кабатлый белә.

Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти.

Үз исемен дәрәс әйтә, исәнләшә, сабуллаша, рәхмәт әйтә белә.

Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтара белә.

Бер-берсә һәм өлкәннәр белән 62 сүз кулланып татар телендә аралаша.

Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Әйбер исемнәренә мәгънәсен аңлай һәм аларны дәрәс әйтә белә.

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.

Өйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлый һәм сөйләмдә жавап кайтара белә.

Раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дөрес кулланана белә.

Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана.

Кечкенә күләмле шигырьләр, жырлар белә.

Татар телендә сөйләшү теләге бар.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

“Уйный – уйный үсәбез” проекты

Белем бирү эшчәнлегенң нәтижеләре:

Балалар ел ахырына “Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары хисабына үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта 107 сүз кулланып татар телендә аралаша.

“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киёмнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй жиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белә.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес жавап бирә.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне аңлый, урынлы куллана.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дөрес куллана.

Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белә.

Алган белемнән, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты

Белем бирү эшчәнлеге нәтижеләре:

Балалар ел ахырына “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары хисабына үзара һәм зурлар белән 167 сүз кулланып татар телендә актив аралаша.

Сөйләмне аралашу чарасы буларак файдалана белә.

Диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләре бар.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киёмнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй жиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (таныш – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес жавап бирә белә.

Фигыльләрне урынлы куллана.

1.6. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның татар телендә сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен күзәтү. Диагностика и критерии оценки навыков общения на татарском языке детей дошкольного возраста.

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (сентябрьнең соңгы атнасы) һәм уку елы ахырында (апрельнең соңгы атнасы) күзәтелә. Уртанчылар төркеме балалары белән күзәтү уку елы ахырында үткәрелә.

Күзәтүне һәр бала белән аерым, 1–2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлегенә булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрелә. Күзәтү вакыты 10-15 минут бара.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы итеп төзелә. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тәрбияче бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Күзәтү барышында яңа материал бирелми. Күзәтүне таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрелә.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәләлек алдан эзерләнәп куела. Тәрбияче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Күзәтү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп, гомуми нәтижә ясала.

Уртанчылар (уку елы ахырында), зурлар (уку елы башында) төркеме балаларының “Минем өем” проекты

№	Баланың исем-фамилиясе	Биремнәр					Нәтижә	
		1	2	3	4	5	Балл	Дәрәжә
		“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. “Булар кем? Бу нәрсә?” Сорауларына җавап бирү	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “Исәнме”, “Исәнмесез”, “Саубул”, “Саубулыгыз”, “Хәлдер ничек?”, “Рәхмәт”)	Босрыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, эч, уйна, сикер, аша, ю)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану. “Нинди?” сорауына җавап бирү	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәгъдим итү, инкар итү, раслау).		
1								
2								

Зурлар (уку елы ахырында) һәм мәктәпкә эзерлек төркеме (уку елы башында) балаларының “Уйный – уйный үсәбез” проекты

№	Баланың исем-фамилиясе	Биремнәр					Нәтижә	
		1	2	3	4	5	Балл	Дәрәжә

№	“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	–Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”, “исәнмесез”, “сабуулыгы алтыз”)	Боерыкны аңлап үтәү (кил, утыр, эч, уйна, сикер, аша, ю)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану. “Нинди?” сорауына җавап бирү	Аралаша белү, ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сорап сыйлау, сорап алу, тәгъдим итү, инкар итү, раслау.		
1							
2							

Уку елы ахырында мәктәпкә эзерлек төркеме балаларының “Без инде хәзер зурлар, - мәктәпкә илтә юллар” проекты

№	Баланың исем-фамилиясе	Биремнәр					Нәтижә	
		1	2	3	4	5	Балл	Дәрәжә
		“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “исәнмесез”, “сау бул”, “сау булыгы”, “рәхмәт”, “зур рәхмәт”, “хәерле көн”, “хәлләр ничек?”, “әйбәт”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, кил, сал, бие, җырла, йөггер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Барасың?), (Сина ничә яшь?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәгъдим итү, инкар итү, раслау)		
1								
2								

Нәтижеләрне бәяләү

Югары дәрәжә 2,7 - 3кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәжә 2- 2,6 кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәжә 1-1,9 га кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәжәсен күзәтүдә кулланырга мөмкин булган биремнәр кушымтада бирелә. (кушымта №2)

II. Эчтәлекле бүлек. Содержательный раздел.

2.1. Укыту методик комплектының эчтәлеге. Содержание учебно-методического комплекта «Татарча сөйләшәбез» - «Говорим по-татарски».

Һәр проект түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) тематик план;
- 2) эшчәнлек конспектлары;
- 3) балалар һәм әти-әниләр өчен эш дәфтәрләре;
- 4) аудиоязмалар;
- 5) анимацион күренешләр;
- 6) күрсәтмә, таратма материаллар;
- 7) диагностик материаллар.

“Татарча сөйләшәбез” проекты

Урганчылар төркеме (4-5 яшь)“Минем өем” проекты

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

1. Бер – беренче тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.
2. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклар хисабына сүз байлыгын арттыру.
3. Тәрбияче кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.
4. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)“Уйный – уйный үсәбез” проекты

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

1. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.
2. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй жиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру.
3. Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү.
4. Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.
5. Диалогик сөйләмне фикер йөртү, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү.

Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар”проекты

Белем бирү эшчәнлегенә бурычлары:

1. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәжәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү, балада үзенә сөйләмә белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
2. Ашамлыклар, кыргыз хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баепу, тулыландыру.
3. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес жавап бирә белергә күнектерү.
4. Диалогик һәм монологик сөйләмне, фикер йөртү, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү.

2.2. Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар, эш төрләре һәм формалары. Формы, методы и средства реализации программы

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, жырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеген өчен материаллар).
4. Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен искә алып сайланган. Белем бирү эшчәнлекләренең темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелгән. Һәр теманы йомгаклау өчен, гомумиләштерү эшчәнлеген буларак, аудио язмалар, анимацион күренешләр дә эшләнгән. Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеген алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә, Планга индивидуаль эш тә кертелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла. Яңа сүзләргә, сүзтезмәләргә, ситуацияләргә балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә аңлата. Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигурылар) белән таныштырганда киң кулланыла. Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, жырлар, шигырьләр төп программаны үзләштергән очракта бирелә. Бала татар телендә сүзгә дәрәжә айтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзгә дәрәжә үрнәгән бирә. Балалардан авазларның дәрәжә айтелешен катгый таләп ителми.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-роль уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (эти-эниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Ижади һәм ситуатив уеннар: роль уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (сурлар һәм яшәтешләргә белән үзара аралашу).

10. Аудиозмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. **Интерактив уеннар.**

2.3. Татар теленнән тематик план. Тематический план по татарскому языку.

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь) “Минем өем “ проекты

Зурлар төркеме (5-6 яшь) “Уйный – уйный үсәбез” проекты

Актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма Анимацион сюжет
Кабатлау		
	“Минем өем” проекты буенча	Аудиоязма №1 Анимацион сюжет: “Шалкан”
Яшелчәләр		
<p>кишер</p> <p>баллы</p> <p>ничә</p> <p>суган бәрәңге</p> <p>кыяр</p> <p>кәбестә нинди</p> <p>алты жиде сигез тугыз ун</p>	<p>-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер.</p> <p>-Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)?</p> <p>-Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Рәхмәт.</p> <p>-Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак)</p> <p>Кишер баллы. Алма баллы. -Мә кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рәхмәт.</p> <p>-Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Рәхмәт.</p> <p>-Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля.</p> <p>-Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак.</p>	<p>Аудиоязма №2-24</p> <p>Анимацион сюжетлар: 1. “Баллы кишер” 2. “Уйный-уйный эшлибез” 3. “Юл мажаралары” 4. “Кем эшләми, шул ашамый”</p>

Мэктэпкэ эзерлек төркеме (6-7 яшь)
“Без инде хэзер зурлар – мэктэпкэ илтэ юллар” проекты

Актив сүзлөр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма Анимацион сюжет
син кем	Хәерле көн, Оля (Коля).	Аудиоязма №1 - 2
хәерле көн	-Хәерле көн, эни (эти, бабай, эби).	Аудиоязма №3 – 5
		Анимацион сюжет: “Мияу адашкан”
тычкан		Аудиоязма №6
		Аудиоязма №7 - 8
бу кем?		Анимацион сюжет: ”Аю баласы дөнья белән таныша”
		Аудиоязма №9 - 10
		Аудиоязма №11
бу нәрсә?		Анимацион сюжет: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай”
нишли?	-Песи нишли?	
йоклый	-Песи йоклый.	
утыра	-Эни нишли?	Аудиоязма №12
ашый	-Эни утыра.	
эчә	-Коля нишли?	Аудиоязма №13 - 14
	-Коля ашый (эчә).	
нишлисең?	-Мияу, нишлисең?	Анимацион сюжет: “Тату гаилә”
ашыйм	-Ашыйм.	
эчәм	-Акбай, нишлисең?	Аудиоязма №15
	-Эчәм.	Аудиоязма №16 - 18
уйный	-Оля (Коля), нишлисең?	Анимацион сюжет: “Юмарт аю”
уйныйм	-Уйныйм.	Аудиоязма №19
утырам		Аудиоязма №20
барам	-Кая барасың?	Анимацион сюжет: “Кафега барабыз”
кая барасың?	-Кафега барам.	
син нишлисең?	-Син нишлисең?	
	-Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Аудиоязма №21-23
сикер-сикерәм	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп.	Анимацион сюжет: “Урманда күңелле уеннар”
сикерә	Куян сикерә (йөгерә).	Аудиоязма №24
йөгерә	Туп сикерә.	Аудиоязма №25-28
төлке	Песи сикерә (йөгерә). Төлке сикерә (йөгерә).	Анимацион сюжет: “Көчлеләр, кыюлар, житездәр” 15
йөгер-йөгерәм	-Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерәм.	Аудиоязма №29-30
чәк-чәк	-Мин чәк-чәк ашыйм.	Анимацион сюжет: “Жәнлекләр спорт бәйрәмендә”
өчпочмак	-Мин өчпочмак ашыйм.	Аудиоязма №31-33

2.4. Педагоглар белән бердәм эшчәнлек. Организация работы со специалистами и воспитателями ДОО.

Мероприятия	срок проведения	Ответственный, сотрудничество
1. Совместное планирование работы по обучению детей государственным языкам РТ со специалистами: музыкальными руководителями, инструктором по физической культуре, учителями-логопедами, педагогом – психологом.	сентябрь,	воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ
2. Консультации для воспитателей по вопросам планирования работы по ЭРК и УМК по обучению государственным языкам РТ.	сентябрь	Старший воспитатель, воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ
3. Постоянно действующий обучающий семинар по татарскому языку для русскоязычных воспитателей МАДОУ	в течение года	воспитатель по обучению тат. языку и педагоги ДООУ Старший воспитатель, воспитатель по обучению и педагоги ДООУ
4. Участие в работе творческой группы (согласно плана)	в течение года	Старший воспитатель, воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ
5. Совместно с музыкальным руководителем, с воспитателями подготовка и проведение «Дня родного языка»	февраль	Музыкальные руководители, воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ
6. Совместно с музыкальным руководителем, с воспитателями подготовка и проведение мероприятия на тему: «Науруз».	март	Музыкальные руководители, воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ
7. Совместно с музыкальным руководителем, с воспитателями подготовка и проведение праздника посвященного Г.Тукаю	апрель	воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ
8. Совместно с музыкальным руководителем, инструктором по физической культуре и	июнь	Музыкальные руководители, воспитатель по обучению тат.яз. и педагоги ДООУ

воспитателями подготовка и проведение Сабантуя.		
---	--	--

2.5. Балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның эти-әниләре белән бердәм эшчәнлеге. Организация работы с родителями

Мероприятия	срок проведения	Ответственный, сотрудничество
1. Организация и проведение праздников, развлечений и других мероприятий по ознакомлению с традициями, культурой и бытом татарского народа и народов РТ.	в течение года	Воспитатель по обучению тат.яз., музыкальные руководители, воспитатели
2. Участие в проведении родительских собраний, недели открытых мероприятий с родителями и детьми в группах, развлечений для родителей и детей.	в течение года	Воспитатель по обучению тат.яз., музыкальные руководители, инструктор по физической культуре воспитатели
3. Проводить консультации для родителей по вопросам обучения татарскому языку в детском саду.	в течение года	Воспитатель по обучению тат.яз.
4. Организация конкурсного движения в ДОУ, направленного на активизацию работы педагогов и родителей по обучению детей государственным языкам	в течение года	Воспитатель по обучению тат.яз. и воспитатели ДОУ, учителя-логопеды

III. Оештыру бүлеге. Организационный раздел.

3.1. Белем бирү эшчәнлекләре челтәре. Расписание образовательной деятельности по обучению детей татарскому языку 2023-2024г.г.

День недели	Время	Группа
понедельник	9.00- 9.30	Организованная образовательная деятельность с детьми старшей-подготовительной группы № 15 (подг.подгруппа)
	9.40- 10.05	Организованная образовательная деятельность с детьми старшей-подготовительной группы № 15 (стар.подгруппа)
	10.20-10.50	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми подготовительной группы № 16
	11.10 -11.30	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми средней группы № 10
вторник	9.00- 9.30	Организованная образовательная деятельность с детьми старшей-подготовительной группы № 15 (подг.подгруппа)
	9.40- 10.05	Организованная образовательная деятельность с детьми старшей-

		подготовительной группы № 15 (стар.подгруппа)
	11.30-11.50	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми средней группы № 12
среда	9.00-9.20	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми средней группы № 13
	9.30-9.50	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми средней группы № 12 Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми старшей подготовительной группы № 15(подг. подгр.)
	10.30-11.00	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми старшей подготовительной группы № 15(подг. подгр.)
	11.30-11.45	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми второй младшей группы № 9
четверг	9.00-9.25	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми старшей группы № 11
	9.40-10.10	Организованная образовательная деятельность с детьми подготовительной группы № 16
	10.15-10.40	Образовательная деятельность с детьми старшей логопедической группе № 5
	11.30-11.45	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми второй младшей группы № 9
пятница	9.00-9.25	Организованная образовательная деятельность с детьми старшей группы № 11
	9.40-10.10	Организованная образовательная деятельность с детьми подготовительной группы № 16
	11.10-11.30	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми средней группы № 10
	11.35 – 11.55	Совместная образовательная деятельность в режиме дня с детьми средней группы № 13

3.2. Традицион бэйрэмнэре һәм чаралары үткәру планы. План проведения традиционных праздников и событий.

№	Мероприятия	Сроки проведения	Ответственные, сотрудничеств
1	Беседа с детьми подготовительной группы на тему: «Конституция РТ»	Ноябрь	Воспитатель по обучению тат.языку, воспитатели
2	День родного языка	февраль	Воспитатель по обучению тат.языку, музыкальные руководители, педагоги
3	Науруз	март	Воспитатель по обучению тат.языку, музыкальные руководители, воспитатели подготовительных групп,
4	День рождения Г.Тукая	апрель	Воспитатель по обучению тат.языку, музыкальные руководители, воспитатели

			старших групп
5	Сабантуй	июнь	Воспитатель по обучению тат.языку, музыкальные руководители, воспитатели
6	День города, день Республики Татарстан	август	Воспитатель по обучению тат.языку, музыкальные руководители, воспитатели

3.3. Материаль – техник яктан тээмин ителеш. Материально-техническое обеспечение.

Татар теле кабинеты	Белем бирү эшчәнлеге эшкәртмәләре, диагностик материаллар , индивидуаль эш, ата-аналар, педагоглар өчен консультацияләр, ачык эшчәнлекләр .	Зурлар һәм балалар өчен өстәлләр, урындыклар, экран, ноутбук, проектор, дидактик, интерактив уеннар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар, балалар әдәбияты, тематик папкалар, альбомнар, укыту -методик комплект (демонстрацион, таратма материал(Кушымта №5), аудио, видео дисклар, маскалар, театрларның төрле төрләре), Символик график күрсәтмәлелек, күләмле күрсәтмәлелек (макетлар , муляжлар , уенчыклар , эш дәфтәрләре .ТР һәм РФ символикасы.
---------------------	---	---

3.4. Программалар белән һәм методик яктан тээмин ителеш. Программно-методическое обеспечение. Татарча сойлэшбез укыту- методик комплекты:

Урганчылар төркеме (4-5 яшь):

- Методик кулланма “Минем өем”
- Эш дәфтәре “Минем өем” (17 бирем)
- (аудиоязма) “Минем өем” (64 кисәк)(комп)
- Күрсәтмә һәм таратма материал (папка)

Зурлар төркеме (5-6 яшь):

- Методик кулланма “Уйный-уйный үсәбез”
- Эш дәфтәре “Уйный-уйный үсәбез” (бирем)
- (аудиоязма) “Уйный-уйный үсәбез” (63 кисәк)(комп)
- Күрсәтмә һәм таратма материал (папка)

Мәктәпкә эзерлек төркеме 6-7 яшь:

- Методик кулланма “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”
- Эш дәфтәре “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” (бирем)
- (аудиоязма) “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”)(комп)
- Күрсәтмә һәм таратма материал (папка)

Укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар 1-нче кушымтада бирелгән.

Программалар.

-К.В. Закирова “Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү”. Программаның милли-төбәк юнәлеше». Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2009.

-З.М. Зарипова, Р.С.Исаева, Р.Г. Кидрячева һ.б. “Балалар бакчасында рус балаларына татар телен өйрәтү: программа, методик киңәшләр, диагностика” 2013 ел.

- Р.К. Шаехова “Сөенеч- Радость познания” региональ мәктәпкәчә белем бирү программасы, 2016 ел.

Методик кулланмалар

1.К. В. Закирова, Л. Р. Мортазина “Балачак-уйнап,көлеп үсәр чак”, Казан 2012 (балалар бакчасында уеннар)

3.К. В. Закирова төзүчесе “Балачак аланы”, Казан 2011 (балалар бакчалары тәрбиячеләре һәм эти-эниләр өчен хрестоматия)

4. К. В. Закирова автор-составитель “На поляне детства”, Казань 2011 (хрестоматия для воспитателей дошкольно образовательных учреждений и родителей)

5.К.В. Закирова“Әй уйныйбыз, уйныйбыз...” Методик кулланма.

6.З.М.Зарипова“Үстерешле уеннар” Методик кулланма.

7.К.В.Закирова «Әхлак нигезе – матур гадәт». Методик кулланма. Казан, 2004

8.К.В.Закирова “Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе”. Методик кулланма.

9.З.Г. Ибрагимова «Шома бас». Методик кулланма.

10. 11. З.М.Зарипова «Планирование деятельности по обучению дошкольников татарскому языку». Методическое пособие. Казань, 2018.

12.«Татарча сөйләшәбез. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү». Методик ярдәмлек. Казан, 2011

13.«Татарча сөйләшәбез. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү». Методик ярдәмлек. Казан, 2011

14.«Татарча сөйләшәбез. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү». Методик ярдәмлек. Казан, 2011

Тавышлы күрсәтмәлелек

Зарипова З.М. “Минем өем” проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Уйный- уйный үсәбез” проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”, проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Минем өем” проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Уйный- уйный үсәбез” проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. “Аксу” компаниясе, 2012

3.5 Предметлы- мөһитне үстерү. Организация предметно-пространственной среды

Образовательные области	Оснащение
Социально коммуникативное развитие –	<ul style="list-style-type: none"> - Куклы, в национальных костюмах народов Поволжья; - игровые маркеры для организации сюжетных игр («Семья», «В деревне», «Кухня», «Кафе», «Путешествие по городу...» и др.); - кухонный инвентарь: столовая и чайная посуда, глиняный кувшин - мучные изделия из соленого теста (вак бэлиш, перемяч, чак-чак и др.); - предметы ряжения (тюбетейка, платок, камзол, калфак и др.);
Познавательное развитие	<ul style="list-style-type: none"> - наглядный познавательный материал (иллюстрации - карточки, электронная картотека, презентации PowerPoint, коллекции, видеосюжеты); - национальные костюмы народов Поволжья, включая обувь, головной убор, украшения (иллюстрации –карточки) - предметы национального быта; - книга «Национальная татарская кухня»; - фотоальбомы, буклеты, иллюстрированные книги с изображением достопримечательностей столицы Республики Татарстан - города Казани; - фотоальбомы с изображением городов Республики Татарстан, их достопримечательностями, памятными местами, градообразующими предприятиями (Набережные Челны – «КАМАЗ») - геральдические знаки Республики Татарстан и Российской Федерации (флаг, герб, гимн); - комплекты портретов Президентов РФ, РТ, мэра города; - комплекты портретов писателей, поэтов, художников-иллюстраторов и др. выдающихся личностей республики; - фото-видео материалы, книги о подвигах героев Великой Отечественной войны (М. Джалиль, М.П. Девятаев, Г. Гафиатуллин, П.М. Гаврилов, Н.Г. Столяров и др.); - фотоальбомы, наборы открыток, видеосюжеты, презентации исторических памятников, музеев, улиц родного города (села), событий прошлого;

	<ul style="list-style-type: none"> - наглядные материалы, относящиеся к праздничным обычаям народов, населяющих Республику Татарстан (Сабантуй-праздник плуга и др.); - географическая карта, на которой обозначено положение Республики Татарстан (на карте и глобусе обозначить территорию республики, реки Волги и ее притоков Каму, Свиягу, Куйбышевское и Нижнекамское водохранилище, озеро Кабан, озера и реки окрестностей), крупные города РТ (Альметьевск, Бугульма, Елабуга, Зеленодольск, Лениногорск, Набережные Челны, Нижнекамск, Чистополь и др.); - иллюстрации лесных (луговых) ягод (земляника лесная, клубника луговая, малина, черника и др.); - муляжи овощей, фруктов, грибов; - иллюстрации с изображением домашних животных (корова, лошадь, овца, коза, собака, кошка и др.); - картинки с изображением домашних птиц (петух, курица, цыпленок, утка, гусь, индюк и др.); - иллюстрации с изображением животных, обитающих в регионе (волк, лисица, еж обыкновенный, белка, лось, медведь, рысь, лесная куница, заяц-беляк, заяц-русак и т.д.); - иллюстрации с изображением зимующих птиц (сорока, ворона, синица, воробей, дятел, тетерев, глухарь, филин, сова и др.); - иллюстрации с изображением перелетных птиц (ласточка, скворец, грач, иволга, кукушка, жаворонок, соловей и др.); - иллюстрации с изображением водоплавающих птиц, (чайка, лебедь, гусь, утка, цапля и др.); - иллюстрации с изображением пернатых хищников (сокол-сапсан, ястреб, сип белоголовый, гриф чёрный, орёл степной, беркут, коршун и др.); - набор фигурок животных и птиц; - фотоальбомы для рассматривания экспонатов музеев (Национальный музей Республики Татарстан, Музей-заповедник «Казанский Кремль», Болгарский государственный историко-архитектурный музей-заповедник, Литературно-мемориальный музейный комплекс Габдуллы Тукая и др.); - документальные (развивающие, познавательные) фильмы для детей, наглядные пособия об истории города Казани; - документальный фильм для детей, наглядные пособия с изображением достопримечательностей остров-града Свияжск; - документальный фильм для детей, наглядные пособия с изображением достопримечательностей древнего города Булгар.
Речевое развитие	<ul style="list-style-type: none"> - Татарско-русский словарь, русско-татарский словарь, словарь синонимов и др.;

	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрационный и раздаточный материал УМК «Татарча сөйләшәбез»; - рабочие тетради для самостоятельной работы детей; - детская библиотека (малые фольклорные жанры, татарские народные сказки, стихи татарских поэтов, сказки и рассказы татарских писателей и т.д.); - комплект компакт дисков с аудио и видеозаписями татарских народных сказок; - печатная и/или электронная библиотека для взрослых; - портреты детских писателей, поэтов, художников-иллюстраторов Республики Татарстан; - мультфильмы студии «Татармультфильм», киностудии «Союзмультфильм»; - предметные, сюжетные, разрезные картинки; - настольные игры («Лото», «Домино», «Кто что делает?», «Мои первые предложения» и др.); - развивающие игры («», «Найди пару», «Переводчики», «Цепочка слов» и др.); - пальчиковые игры; - атрибуты к театрализованным, режиссерским играм, импровизациям; маски, полумаски; - иллюстрации к татарским народным сказкам; - набор репродукций татарских художников, иллюстрирующих книги для детей (Б. Альменов, Ф. Аминов, В. Булатов, Б. Урманче, Ю. Валиахметов, Р. Шамсетдинов, Л. Фаттахов и др.) - набор репродукций картин татарских художников, описывающих общественные явления
<p>Художественно – эстетическое развитие</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Комплект компакт-дисков с татарскими народными танцевальными мелодиями для детей с 3-7 лет «Шома бас»; - комплект компакт-дисков с татарскими народными песнями, песнями в детском исполнении, музыкальными произведениями татарских композиторов и т.д.; - музыкальные инструменты (или иллюстративный материал, звукозаписи): - видеозапись Государственного ансамбля песни и танца Республики Татарстан; - комплект костюмов для импровизаций, театрализованных представлений; - набор для составления цветочно-растительного орнамента татарского декоративно-прикладного искусства; - иллюстрации (печатные и электронные) народных промыслов республики; - дидактические игры (в т.ч. электронные) «Украсть тюбетейку»

	<p>(ичиги, фартук, платок и т.д.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - дидактическая игра «Лото» («Музыкальные инструменты», «Орнаменты» и др.); - разрезные картинки (предметные, сюжетные); - комплект раскрасок; - комплект силуэтов предметов одежды, быта, архитектурных ансамблей для самостоятельной деятельности; - кукольный театр; - видеозаписи передач «Әкият илендә»
Физическое развитие	<ul style="list-style-type: none"> - картотека игр из цикла «Сабантуй»; - мультипликационные фильмы о пользе здорового образа жизни, про здоровое питание; - печатные и/или электронные наборы демонстрационных материалов о видах спорта и известных спортивных командах: по хоккею «Ак барс», по футболу «Рубин», по баскетболу «Уникс», по волейболу «Зенит», «Динамо» и т.д. - видеофильмы о XXVII Всемирной летней Универсиаде - 2013 г., XVI чемпионате мира по водным видам спорта – 2015 г. и др.

Файдаланылган әдәбият:

Борһанова Р. А., Юсупов Ф. Ф. Балалар бакчасында татар теле өйрәтү программасы. Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган. – Казан: РИЦ «Школа», 2004.

Демихова Л.Ю. Разработка модели рабочей программы воспитателя.-Издательство “ТЦ СФЕРА”Зарипова З. М., Исаева Р. С., Кидрячева Р. Г ...Планирование деятельности по обучению дошкольников татарскому языку.Методическое пособие.,Казань “Хәтер” , 2018

Приложение №1

Уртанчылар төркеменен «Минем өем» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, сабуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2.А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеген өчен атрибутилар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутилар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

**Зурлар төркеменен «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты
буенча күрсәтмә, таратма материаллар.**

1. Күрсәтмә рәсемнә р.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-жимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» 10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнә р.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә

	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Жиләк-жимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 пәси, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлегенә өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлегенә өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, эни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: пәси, эт, аю, куян, кәжә, этч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

Мәктәпкә әзерлек төркеменең «Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А форматында күрсәтмә рәсемнәр.	4	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
		Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
		Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабй йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А форматында таратма рәсемнәр.	5	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
		Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
		Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
8x10 форматындагы пиктограммалар		Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясы, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
15x20 форматындагы пиктограммалар		Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясы, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, этәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибулар.		Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, этәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, эби, бабай, кыз, малай, эт, песи, эни, эти, шалкан. «Шалкан» өстәл театры атрибулары: Эби, бабай, кыз, малай, эт, песи, эни, эти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 15 данә Һәрберсе 1 данә

Приложение № 2

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәжәсен билгеләгәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү.

1. “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик үен “Бу нәрсә?”

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, этәч, үрдәк).

Үен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

Бу нәрсә? – Бүре (Бу бүре).

2. Дидактик үен “Портфельдә нәрсә бар?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).

Үен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемнәр сорый: - Портфельдә нәрсә бар? - Дәфтәр бар.

3. Дидактик үен “Портфельдә нәрсә юк?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).

Үен эчтәлеге: Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәргә була.

4. Дидактик үен “Дәресен әйт”

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка).

Үен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрен атый.

Югары балл (2,7-3) — 10-12 сүз.

Уртача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-6 сүз.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исэнме”, “Исэнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”, “Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)

Ситуатив күнегү:

Телефоннан сөйләшү.

Эш дәфтәрәндәге 1 нче биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрен урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.

1. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгәр, бие, җырла, йокла).

Дидактик үен: “Командир”

(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгәр, бие, җырла, йокла).

Үен эчтәлеге: Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:

-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).

-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.

-Коля нишли?(Башка баладан сорый) –Коля сикерэ.

Эш дафтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирэ, син нишлисең, нишли сорауларын бирэ белә.

Уртача балл (2-2,6) – бары боерык бирэ, сорауларны куя алмый.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-5 сүз белән боерык бирэ, сорауларны русча әйтә.

Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирэ белү.

(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Нишлисең? (Син нишлисең?) Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?) Кая барасың?)

1. Уен ситуацияләре:

а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)

б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Нишлисең? (Син нишлисең?))

в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?))

2. Сюжетлы-рольле уен “Кибет”

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

Уен эчтәлеге: Балаларга рус телендә кибет уены үткөрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә. Уен яшелчә, киёмнәр, савыт-саба, өй жиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткөрелә.

3. Дидактик уен “Нинди?”.

(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәргә була.

4. Дидактик уен “Сана”.

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана.

Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.

Уртачадан түбән (1-1,9)– русча жавап бирә.

Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)

1. Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”

- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).

- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).

- Сиңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).

2. Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”.

Диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була.

- Исәнме. Хәлләр ничек?

- Әйбәт.

- Нишлисең?

- Мин уйным. Син нишлисең?

- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйным, йөгерәм, жырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыим, укыйм).

- Нәрсә?

- Алма ашыйм.

- Алма тэмлэ(мэ)?
- Эйе, алма тэмлэ.
- Сау бул.

3. Уен ситуациясе “Кая барасың?”

(Лексика: мөктөп, кафе, цирк һ.б.)

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.

4. Ситуатив күнегү.

Спроси: что ты делаешь?

- Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, жырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыим, укыйм).

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

Уртача балл (2-2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән (1-1,9)– аңлый, русча жавап бирә.

1. “Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

Дидактик уен. “Бу кем?” (I вариант)

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? (“Әни”...).

Дидактик уен “Кем юк?” (II вариант)

(Лексика шул ук). Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: “Кем юк?” (“Әби”...)

Уенны интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәреп була)

Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?”

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: “Бу нәрсә?” (“Алма”...)

Дидактик уен “Нәрсә юк?”

Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклығын әйтергә тиеш. (“Алма”...) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

Дидактик уен “Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт”

(Лексика: эти, эни, кыз, малай, эби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чэй).

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Тәрбияче өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?" - "Алма"... ; "Бу кем?"-"Эти"... Бала уенчык исемен дәрәс әйтсә аңа уенчыклар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

Дидактик уен "Серле янчык"

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исеменнән әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.

Дидактик уен "Әйе-юк"

Сүзнең дәрәс үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" - "Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, песи"...

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы житәрлек, уенчык, әйберләренә үзлектән, аңлап дәрәс күрсәтә, исеменнән әйтә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану ("исәнме", "сау бул", "рәхмәт").

Ситуатив күнегүләр:

а) Ситуатив күнегү "Куян аюга кунакка килә". Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), "Исәнме аю".

б) Ситуатив күнегү "Куян аюда кунакта булды". Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек сабуллаша? (Нәрсә әйтә?) "Сау бул, аю".

в) Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.

Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.

г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.

д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".

Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләренә урынлы куллана.

Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән (1-2) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).

1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").

2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык "ашый" башлый. Бала боерыкны дәрәс итеп үтәп күрсәтә).

Югары дәрәжә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дәрәс үти.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - ялгыша.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.

4. Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрен аңлап сөйләмдә куллану.

Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).

Уен эчтәлегә: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исемен сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш.

-Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.

Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.

Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак).

Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә. ("Чиста туп", "Пычрак аю"...).

Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.

Дидактик уен "Курчакка бүләк".

Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша. "Мә, зур туп", "Мә, кечкенә туп".

Дидактик уен "Дәрәс сана".

Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".

Дидактик уен "Ничә?".

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрен дә кулланып була.

- Ничә туп? - Биш туп.

Югары дәрәжә (2,7-3) - әйберләрен сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дәрәс әйтә.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - 1-2 билгесен әйтә.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-2) - әйберләрен билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".

"Син кем?" соравына аңлап жавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: -Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).

Уен ситуациясе "Кунак каршылыбыз".

а) Тәрбияче: К нам идут гости.

Спроси. "Кто там?". "Кем анда?" - Мин әби (бабай).

"Позови бабушку (дедушку)". - Әби (бабай) кил монда.

"Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)" - Исәнме, әби (бабай).

"Спроси у бабушки (дедушки) как дела?" - Әби (бабай) хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.

"Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.

"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч.

Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).

б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша,эч") һәм сабуллагырга тәкъдим ителә.

Эш дәфтәрәндәгә 3 нче биремне кулланып була.

Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла".

Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.

-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.

-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.

Эш дәфтәрәндәгә 16 нчы биремне кулланып була.

Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла".

(Ашамлык муляжлары кулланып)

"Угости яблоком".

_- Мә, алма, аша. - Рәхмәт.

"Спроси, яблоко вкусное?"

- Алма тәмле?_- Әйе, тәмле.

Эш дәфтәрәндәгә 6 нчы биремне кулланып була.

Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"

1. Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.

-Куян бир (әле).- Рәхмәт.

2. Предложи поиграть с игрушкой.

- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.

3. Позови друга, предложи помыть игрушку.

-Коля, кил монда. - Мә, туп, ю.

4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .

- Коля, туп бир - Мә, туп.

- Рәхмәт.

Югары дәрәжә (2,7-3) - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-2) - аңлый, русча жавап бирә.

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә эзерлек төркеме балаларының “Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү.

1.“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

Дидактик уен “Бу нәрсә?”

(Лексика: аш, ботка, сөт, кашык, тәлинка, чынаяк).

Уен эчтәлегә: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

Бу нәрсә? (“Аш”...)

Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?”

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Уен эчтәлегә: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм жиләк-жимеш алып килгән. Куян сорый: “Нәрсә бар?” (“Кәбестә”...)

Дидактик үен “Нәрсә юк?”.

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклығын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

Дидактик үен “Дәресең әйт”.

(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрнең исемен атый һәм күрсәтә.

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы житәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй жиһазлары атамаларын аңлап дәресе күрсәтә, исеменнән әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.

Уртача балл (2-2.6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исәнмесез”, “ Сау булыгыз”).

Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):

- а) Поздоровайся с Акбаем.
- б) Спроси как дела у Акбая.
- в) Скажи спасибо Акбаю. Спроси как дела.
- г) Попрошайся с Акбаем.
- д) Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
- е) Попрошайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

Югары балл (2.7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләргә урынлы куллана.

Уртача балл (2-2.6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.

Уртачадан түбән балл (1-2) – аңлый, җавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).

Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзә башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дәвам ителә.

(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).

Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.

Уртача балл (2-2.6) – 5-6 сүз.

Уртачадан түбән (1-2) – 1-2 сүз.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

1. Сюжетлы-рольле үен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куя белүләрен максат итеп куясың. Уен яшелчә, киёмнәр, савыт-саба, өй жиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

Дидактик үен “Нинди?”.

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.

Эйберлэрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сорауга аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.

(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).

Дидактик үен “Ничә?”.

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

Дидактик үен “Дәрәс сана”.

Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә сорау бирәләр һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. “Ничә...?”.

Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.

Уртача балл (2-2.6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.

Уртачадан түбән (1-2) – диалогта 1 сорауны аңлап куллана.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).

Үен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”.

“Син кем?” сорагына аңлап җавап бирүе билгеләнә.

К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:

Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля яки Коля).

Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай).

Үен ситуациясе “Кунак каршылыйбыз”.

а)Тәрбияче:

К нам идут гости. Спроси. “Кто там?”. “Кем анда?”

Мин Акбай.

Позови Акбая.

Акбай, кил монда.

б)У Акбая сегодня день рождения. Подари свою игрушку

Акбай, мә кызыл туп.

Рәхмәт.

в) Угости гостей супом или кашей.

Мә, аш (ботка) (аша).

г)Что бы съесть угощение попроси ложку.

Кашык бир.

Нинди кашык?

Зур, матур, зәңгәр кашык.

Рәхмәт.

Үен ситуациясе “Кибеттә”.

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.

Исәнме! Хәлләр ничек?

Әйбәт, рәхмәт.

Аю бир.

Нинди аю?

Зур аю, чиста аю, матур аю.

Ничэ?

Ике аю.

Мэ, ике аю.

Рэхмэт.

Сау бул.

Югары балл (2,7-3) – бала сөйлэмдә актив, үзлектән сорау бирэ, яхшы аралаша.

Уртача балл (2-2.6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән (1-2) – аңлый, русча жавап бирэ.

План дистанционного обучения детей по татарскому языку.

1. Интерактивные игры по рабочим тетрадям к УМК “Говорим по-татарски” по проектам:
  - “Минем өем” для средней группы;
  - “Уйный-уйный үсәбез” для старшей группы;
  - “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” для детей подготовительной группы.

2. Просмотр анимационных сюжетов к занятиям по обучению детей татарскому языку на сайте Министерства образования и науки РТ mon.tatarstan.ru, в разделе «Дошкольное образование»

3. Просмотр передач «Әкият илендә» на сайте Министерства образования и науки РТ mon.tatarstan.ru, в разделе «Дошкольное образование»